

Könyvtári trendjelentések 6.

KÖNYVTÁRI ÁLLOMÁNY

2015–2020

TARTALOM

A könyvtári állomány alakulása	1
Éves gyarapodás	2
Állománygyarapításra fordított összeg.....	3
A könyvtári állomány összetétele	3
Kurrens folyóiratok	6

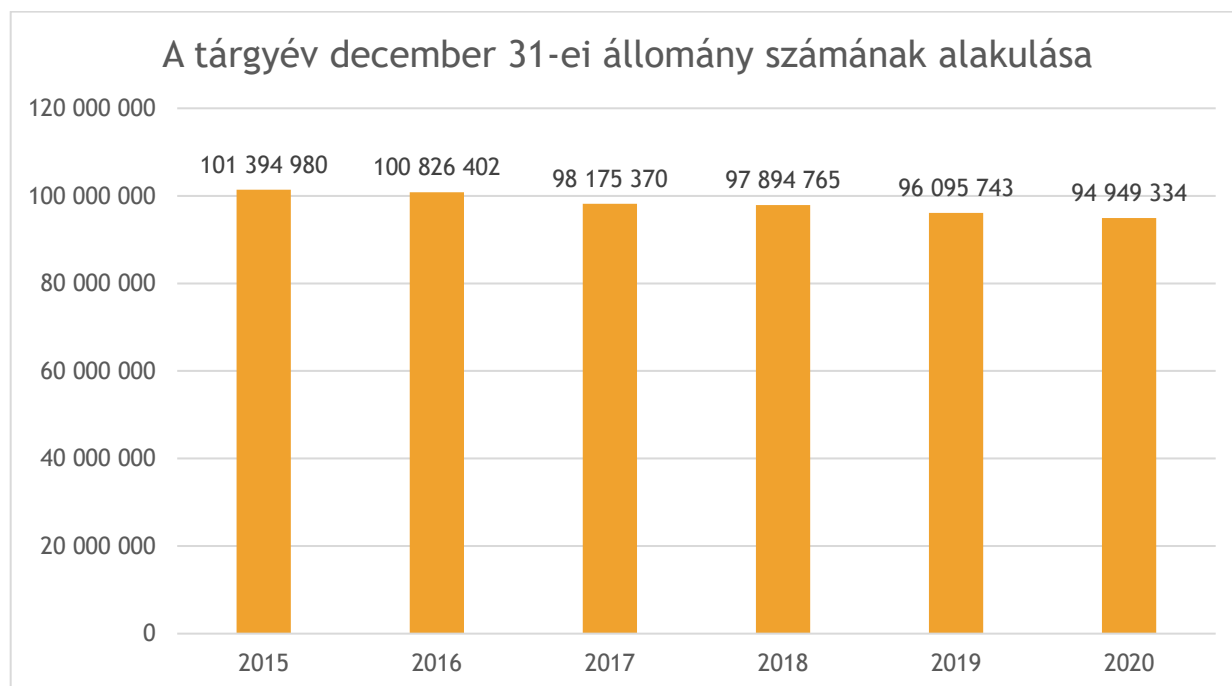
A *Könyvtári állomány* című riportban röviden bemutatjuk a könyvtári állomány mennyiségének, összetételének és a gyarapodásnak változásait 2015-től napjainkig az országos könyvtári statisztika (OSAP 1442) adatai alapján. A riport négy alpontra ismerteti az állomány alakulását:

1. a könyvtári állomány alakulása;
2. éves gyarapodás;
  - a. állománygyarapításra fordított összeg;
3. a könyvtári állomány összetétele;
4. kurrens folyóiratok.

A KÖNYVTÁRI ÁLLOMÁNY ALAKULÁSA

A könyvtári állomány a ténylegesen állományba vett (leltározott) dokumentumok számát jelenti. A 2020. évről szóló OSAP 1442 adatlap útmutatója¹ szerint ide tartoznak a

helyben tárolt dokumentumok, valamint azok a távoli források, amelyekre a könyvtár hozzáférési jogot szerzett, és amelyeket nyilvántart. Az adatszolgáltatók a tárgyévben állományba vett és a tárgyév december 31-én állományban lévő dokumentumok darabszámát is megadják.

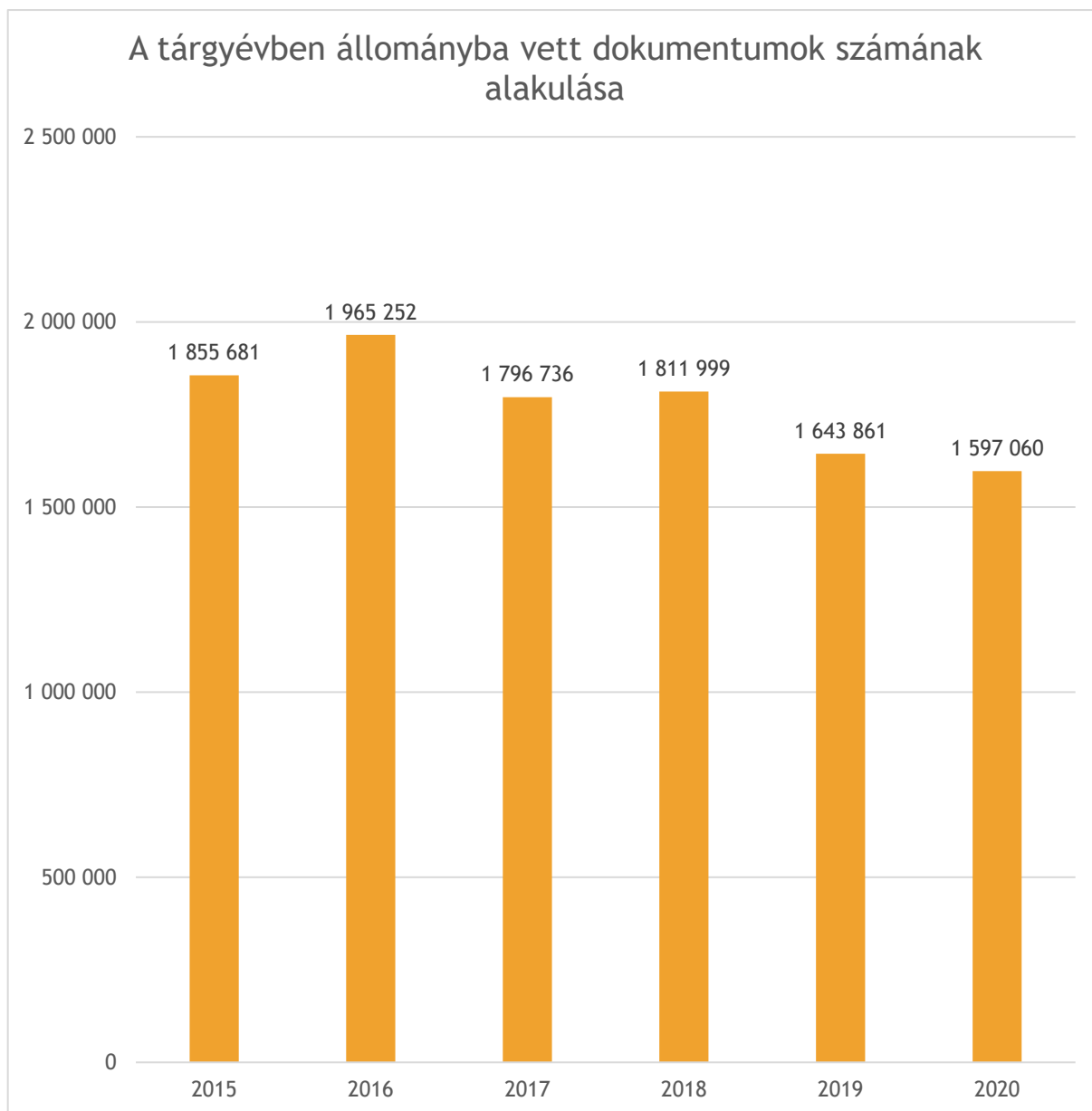
1. ábra. A tárgyév december 31-ei állomány számának alakulása

¹ Az OSAP 1442 2020 útmutatója szerint.

A könyvtári szolgáltatási pontok állománya 2015 és 2020 között enyhe, de folyamatos csökkenést mutat (1. ábra). Míg 2015-ben több mint 101 millió, addig 2020-ban

hozzávetőlegesen 6,5 millió csökkenés után mintegy 95 millió dokumentum volt állományban.

ÉVES GYARAPODÁS

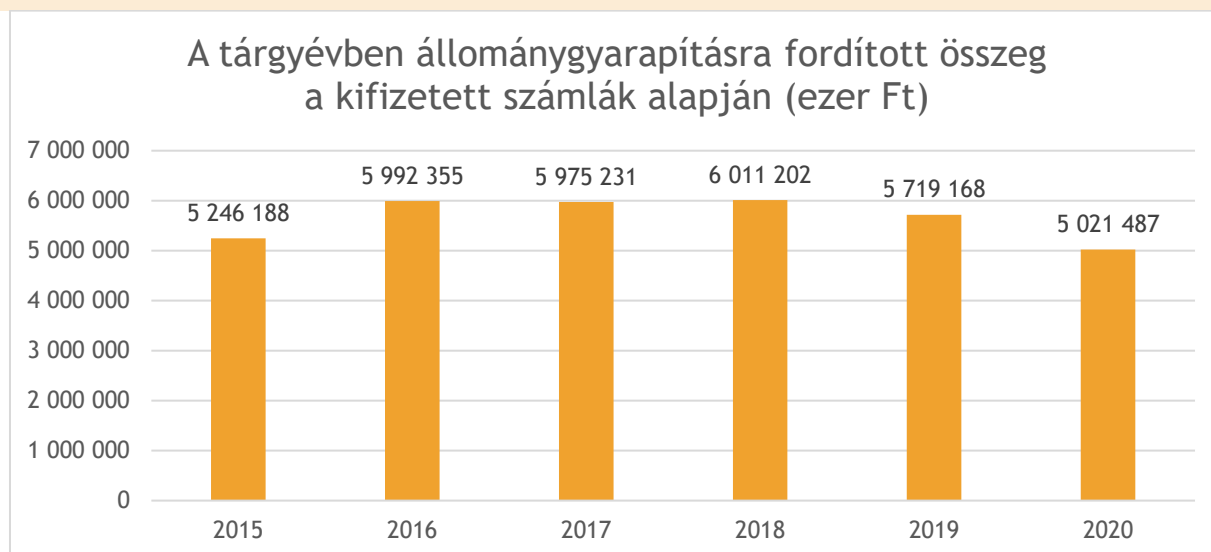

2. ábra. A tárgyévben állományba vett dokumentumok számának alakulása

A 2015-től 2018-ig tartó időszakban a tárgyévben állományba vett dokumentumok számában ingadozás, 2019–2020-ig csökkenés látható. 2015-ben 1,85, 2016-ban

1,97, 2017–2018-ban 1,8, 2019–2020-ban hozzávetőleg 1,6 millió új dokumentum került a szolgáltatási pontok állományába.

3. ábra. A tárgyévben állománygyarapításra fordított összeg a kifizetett számlák alapján (ezer Ft)

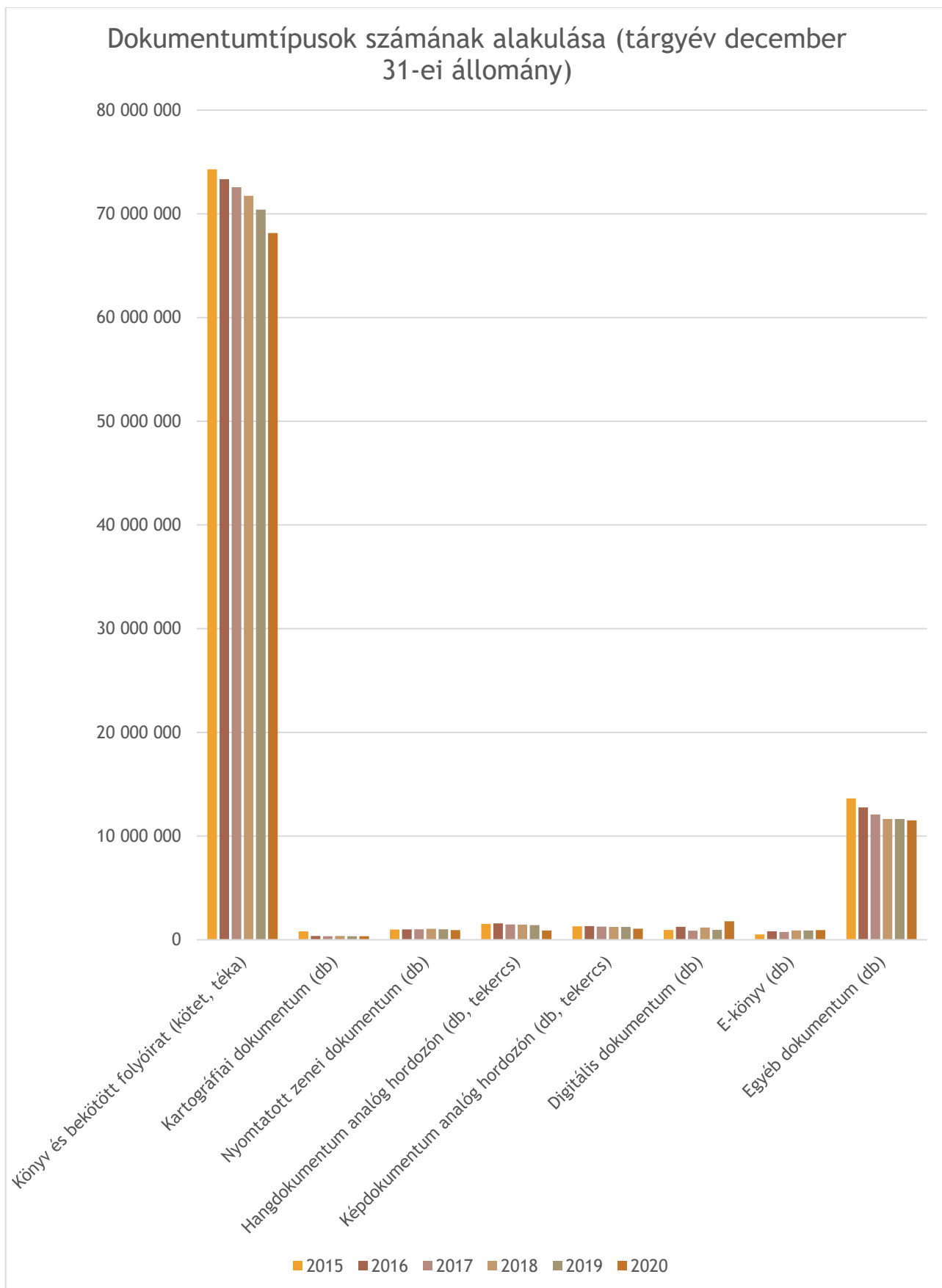
A tárgyévben állománygyarapításra fordított összeg a tárgyévben számlázott összeget (kivéve a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszerben ellátott települések saját beszerzését) tartalmazza ezer forintban, amibe a kurrens folyóiratok előfizetési ára is beletartozik.

2015-től 2018-ig előbb kismértékben nőtt, majd stagnált, ezt követően 2020-ig csökkent a gyarapodásra fordított összeg mértéke. Ez 2015-ben 5,2 milliárd, 2020-ban 5 milliárd forint volt.

A KÖNYVTÁRI ÁLLOMÁNY ÖSSZETÉTELE

A könyvtári állomány összetételére vonatkozó információkat az OSAP 1442 adatlap összegyűjti, a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszerben ellátott települések saját állományának kivételével. A 2015–2020-as időszakban az adatlapon a dokumentumtípusonkénti bontásban több változás is történt. 2017-ben megváltozott az állományról szóló, kitöltendő táblázatban az elektronikus dokumentumok elnevezése. A 2015–2016-os időszakhoz képest (elektronikus dokumentum fizikai hordozón) másként kérdez rá az adatlap az elektronikus dokumentumok számára: elektronikus (digitális) dokumentum (db). 2018-ban az e-könyvek számát nem darabszámban, hanem címenként kellett megadni. A könyv és bekötött folyóirat 2015–2019-ig egy sorban, összeadva

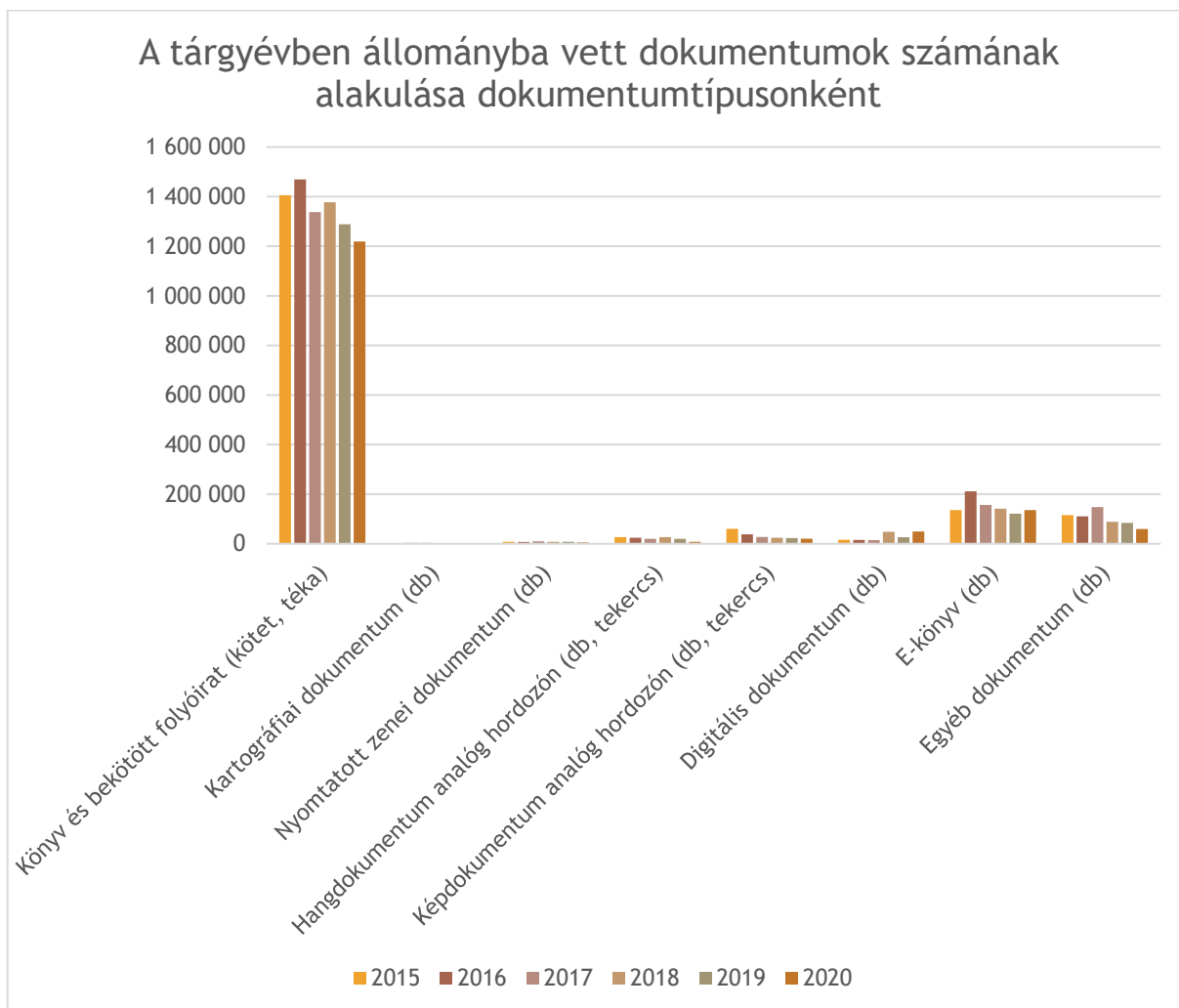
szerepelt, 2020-ban szétvált: külön kellett megadni a könyvek és a bekötött, tékázott folyóiratok számát. A korábbi évekkel való összehasonlíthatóság miatt a riportban közölt ábrákon 2020-ban is összevonva szerepeltetjük. A hang- és képdokumentum sor kiegészült az analóg hordozón kifejezéssel, azonban ez tartalmában nem változtatta meg a beírandó dokumentum-számot. 2020-ra a digitális dokumentumok számának megadása még részletesebbé vált: külön kellett választani a digitális hang-, digitális kép- és az egyéb digitális szöveges dokumentumokat. Hasonlóan a könyvekhez és a bekötött, tékázott folyóiratokhoz, az idősoros megjelenítés miatt a 2020-as évben összevontuk a különböző típusú digitális dokumentumokat egy kategóriába.

4. ábra. Dokumentumtípusok számának alakulása (tárgyév december 31-ei állomány)

A 4. ábra típusok szerinti bontásban tartalmazza a tárgyév december 31-ei dokumentumszámot (a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszerben ellátott települések saját állományának kivételével). A könyvtári állományon belül legnagyobb arányban (átlagosan 80%) könyvek és bekötött folyóiratok vannak. Ehhez a dokumentumtípushoz nem sorolandók a kartográfiai dokumentum, a nyomtatott zenei dokumentum és az egyéb dokumentum alá tartozó állományrészek. A könyvek és a bekötött, tékázott folyóiratok mellett jelentős még a máshova be nem sorolható, egyéb dokumentumok száma is. Ide tartoznak többek között az aprónyomatványok, (sokszorosított) grafikák, kéziratok, szabványok és a szabadalmi

dokumentumok. A kartográfiai, nyomtatott zenei, hang- (analóg hordozón, például hangkazetta, -szalag, bakelit/vinyl hanglemez) és kép- (analóg hordozón, képet és/vagy hangot is rögzítő álló vagy mozgóképi dokumentum, például dia, írásvetítő fólia, filmtekerecs, videokazetta) dokumentumok száma stagnálást vagy enyhe csökkenést mutat. Ugyanakkor növekvő tendencia jellemzi az e-könyvek és a digitális dokumentumok darabszámát az állományon belül. Az e-könyvekhez a nyomtatott könyvek (monográfia) megfelelő digitális dokumentumok tartoznak. A digitális dokumentumok közé az e-könyvekhez be nem sorolható, digitális hang-, kép- és egyéb szöveges dokumentum sorolható.

5. ábra. A tárgyévben állományba vett dokumentumok számának alakulása dokumentumtípusonként

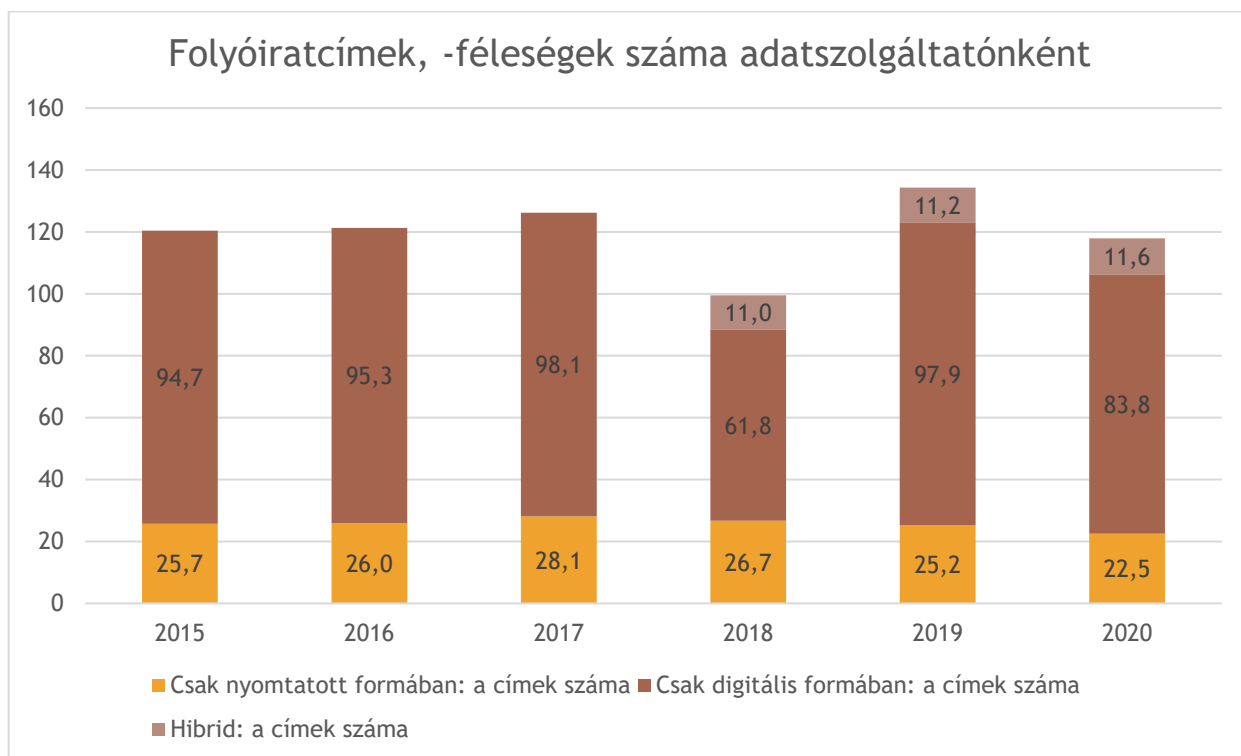
A tárgyévben állományba vett dokumentumok közül 2015 és 2020 között minden évben a könyvek és a bekötött folyóiratok száma emelkedik ki. Emellett

jelentős számban gyarapodott még az e-könyvek és az egyéb dokumentumok száma is a vizsgált években.

KURRENS FOLYÓIRATOK

A kurrens folyóiratok közé a tárgyévben beszerzett és nyilvántartásba vett hírlap, folyóirat, digitális időszaki kiadvány adatszolgáltatók által közölt adatai tartoznak. 2018-ban megváltozott a folyóiratokról szóló táblázat: a korábbi nyomtatott és digitális felosztást a hibrid folyóiratokkal egészítették ki. Nyomtatott folyóirathoz az sorolható, amelyet a

könyvtár nem fizet elő elektronikus formában, csak nyomtatott formában. Digitális/elektronikus folyóirathoz az tartozik, amelyet kizárólag ebben a formában szolgáltat a könyvtári szolgáltatási pont. A hibrid (nyomtatott + digitális) folyóirat az, amelyet mindkét formában elérhetővé tesznek a használók számára. 2018 és 2020 között az elérhető címek számát mindhárom típusnál szükséges megadni, a példányok számát viszont csak a nyomtatott és a hibrid folyóiratok esetében.

6. ábra. Folyóiratcímek, -féleségek száma adatszolgáltatónként

Az egy adatszolgáltatóra jutó folyóiratcímek száma kisebb ingadozást mutat 2015 és 2020 között. 2015-től 2017-ig emelkedés, 2018-ban visszaesés, majd 2019-re újabb növekedés és újabb kisebb csökkenés látható. Az adatszolgáltatás tartalmában is történt változás, a hibrid folyóiratcímek mennyisége csak 2018 után mutatható ki.

Átlagosan 2015-ben 120-, 2016-ban 121-, 2017-ben 126-, 2018-ban 100-, 2019-ben 134-, 2020-ban 118-féle folyóirattól választhattak a könyvtárhhasználók. Ezek nagy része csak digitálisan érhető el.

KÉSZÍTETTE

Békésiné Bognár Noémi Erika

OLVASÓSZERKESZTŐ

Gulyás Orsolya

FELELŐS KIADÓ

Fehér Miklós
igazgató
Könyvtári Intézet

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ

keo@oszk.hu

A KÉZIRAT LEZÁRÁSA

2021. december 8.

ISSN 2786-4014

ISBN 978-963-201-659-7

